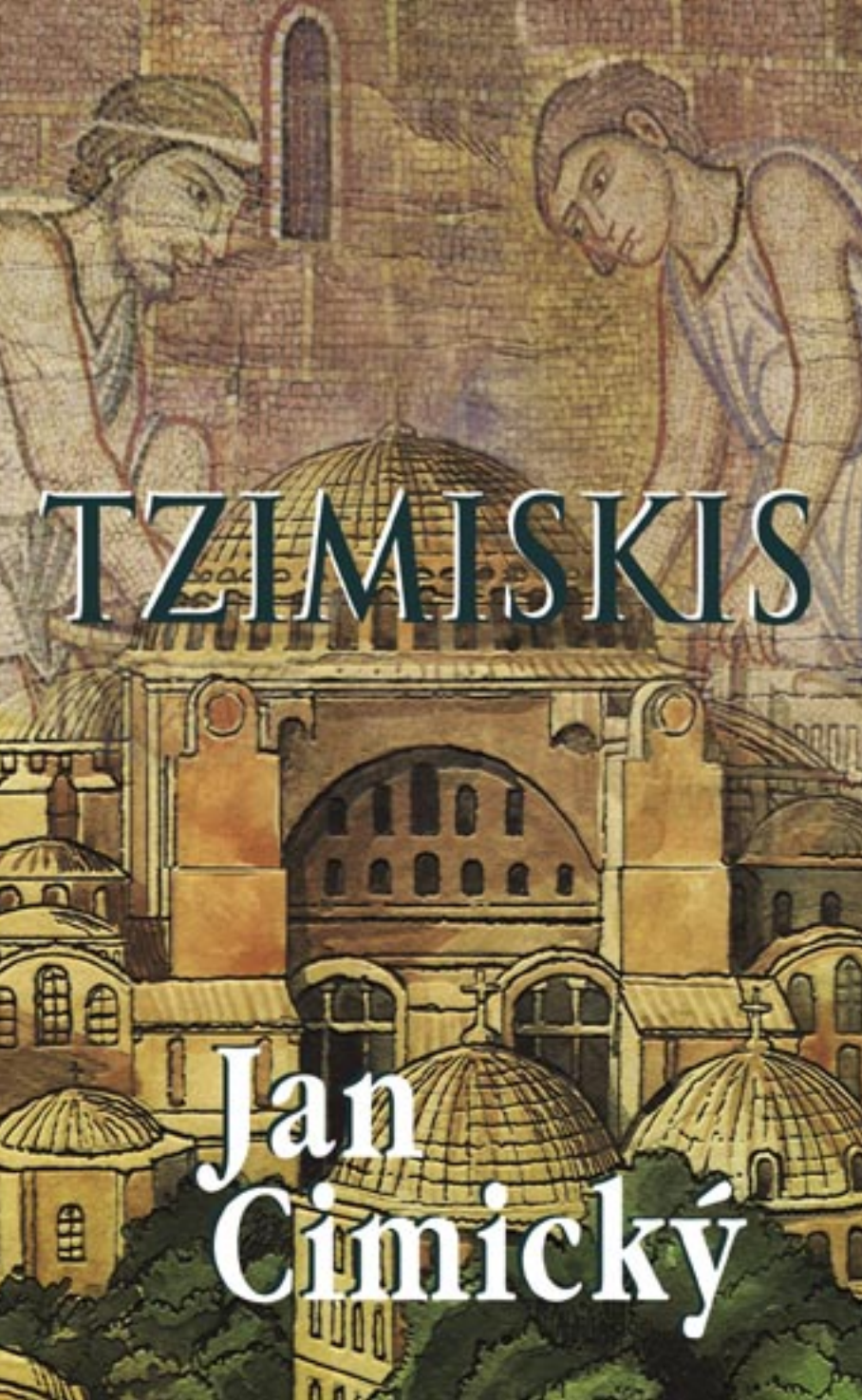

TZIMISKIS

Jan
Čimický

Tzimiskis

PRAHA 2005

Jan Cimický: Tzimiskis
Vydání první.
Copyright © 2005 Jan Cimický
All rights reserved.

Vydalo nakladatelství Baronet a.s., Křižíkova 16, Praha 8, www.baronet.cz
v roce 2005 jako svou 1044. publikaci.
Přebal a vazba © 2005 Ricardo a Baronet.
Ilustrace na přebalu © 2005 Oldřich Liška
Odpovědná redaktorka Marie Hošková.
Sazba a grafická úprava Ricardo, Přemyslovská 38, Praha 3
Tisk a vazba: Finidr, s. r. o., Český Těšín

Veškerá práva vyhrazena.
Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována či jiným
způsobem rozšiřována bez výslovného povolení.

Název a logo BARONET® jsou ochranné známky zapsané
Úřadem průmyslového vlastnictví pod čísly zápisu 216133 a 216134.

ISBN 80-7214-821-4

BARONET
Praha 2005

Jan Cimický

Tzimiskis

***PhDr. Vladimíru Vavřínkovi, CSc.
Prof. PhDr. Jiřímu Krausovi, DrSc.***

***Ladě Ondráčkové
Katerine Kaltsogianni
Martě Elefteriadu***

a

Odyseasu Tsingirakouvi

***s díky za pomoc při hledání a získávání reálií
autor***

1.

V malém kostelíku na úpatí Olympu klečel mladý muž a opíral se o sepjaté paže, ohnuté v lokti. Hlavu svíral v dlaních a měl zavřené oči. Zdejší kněz ho už dlouhou chvíli pozoroval.

Nechtěl ho však vyrušit z rozjímání.

Venku pražilo prudké slunce a opíralo se do bělostných zdí. Uvnitř byl ovšem příjemný osvěžující chlad. Knězi se zdálo, jako by slyšel šepot slov, odrážejících se od zdí kostelíka.

„Smiluj se nade mnou, smiluj se nade mnou, neboť v tebe doufá duše má a ve stínu křídel tvých schráním se, až přejde soužení...“

Došel až ke klečícímu muži a zastavil se před ním.

„Svěříš-li se, bude tvé trápení menší,“ řekl mírně.

Mladý muž otevřel oči a pohlédl na kněze nepřítomným pohledem, který pronikal někam mimo, daleko, až za kamenné zdi kostelíka, a vznášel se kamsi vzhůru k vrcholu bájně hory.

„Měl jsem hrozný sen!“

Pop mu laskavě pokynul.

„Ach tak! Jen mluv, ulev své duši, ulev svému svědomí!“

Mladík zavřel opět oči a pevně sevřel víčka, snad jako by chtěl přinutit paměť, aby mu vrátila obraz snu co nejvěrněji.

„Zabil jsem přítele a spojil se s jeho ženou...“

„To je veliký hřích!“

„Já vím. Proto se toho bojím! Ale pokud mi nebe se-slalo takové poselství, nemá smysl se tomu bránit. Tak je souzeno!“

„Vždy můžeš odvrátit čin, který ještě nebyl spáchán!“

„Ale mně je souzeno stát se...“, mladý muž se zarazil a odmlčel se. Trvalo chvíli, než opět promluvil. „Není pozemská síla, která by tomu zabránila!“

Kněz jen vztáhl k pocestnému ruce.

„Nepropadej malomyslnosti, jsou sny jako varování, ne jen věštba!“

Mladý muž pozvedl oči ke klenbě nad sebou a zvol-na a beze slova klesal pohledem po skalních stěnách, v nichž byl kostelík vytesán. Zdálo se, jako by povzdychl.

„Kam směřují tvoje kroky?“ zeptal se kněz. Nebylo to ze zvědavosti, ale přicházel sem málokdo. Na posvátnou horu Olymp.

Jako by se mladý muž vzpamatoval a tato konkrétní otázka definitivně umlčela chvilkovou slabost.

„Do zdejšího kláštera.“

Na knězově tváři se objevil náznak překvapení.

„Do kláštera? Ale to je ještě půl dne cesty!“ A jako by se chtěl ujistit, že se nemýlí, ukročil až ke vchodu do kostelíka a vyhlédl směrem k vrcholku hory Olymp, kter-ý se ztrácel jako obvykle v mracích. „Klášter odtud ani není vidět!“

„Já vím“, řekl mladík, „ale já musím. Pozval mne Por-fyrogenes, který tu odpočívá již několik dní.“

„Konstantin?“

„Ano, vrátil se nedávno z Bithýnie, kde se koupal v ta-mějších léčivých pramenech. A teď se rozhodl vykonat pokornou pouť do kláštera na Olympu...“

„Tys ho doprovázel?“

Klečící muž zlehka přikývl.

„Poslal mne na zpáteční cestě vyřídit v Thessalonice jednu nutnou záležitost... Ale opět mne povolal k sobě spěšným poslem. Obávám se, že jeho nemoc se zhorši-la...“

Kněz mlčel. Poklekl vedle mladého muže, sepal ruce a sklonil hlavu. Do kostela vnikaly vstupními otevřenými dveřmi paprsky klesajícího slunce a odrážely se na kresbách, jimiž byl kostelík vyzdoben. Světlo bylo tak silné, že vymalované postavy skoro plasticky vystupovaly z obrazů.

V kostelíku bylo naprosté ticho.

Nahá bohyně Eurynome oddělila moře od oblohy a tančila osamělá na vlnách. A jako by se vznášela směrem k jihu a za ní se zvedal vítr. Vypadalo to, jako by jej uchopila a třela v dlaních, až se zrodil veliký had Ofion. Tak bohyně tančí dál, divočeji a stále divočeji, aby se zahřála, až se Ofiona zmocňuje chtíč, ovíjí se kolem jejího těla a Eurynome se mění v holubici...

První se vzpamatoval mladý muž a povstal.

„Je čas na cestu.“ Avšak ještě stále něco nejistého zaznívalo z jeho hlasu, i když se snažil vypadal rozhodně. „Kudy se mám vydat?“

Kněz vstal a vyšel s ním před kostelík. V zapadajícím slunci se hora Olymp tyčila ještě majestátněji než předtím. Byl výjimečně krásný, jasný a slunečný říjnový den.

Mladý muž odvázal koně, který už netrpělivě pohazoval hřívou, jako by na dálku cítil záměr svého pána.

„Mohu znát jméno vznešeného návštěvníka našeho skromného kostelíku?“

Mladý muž osedlal koně a vyhoupl se do sedla.

„Jistě, proč ne. Joannis Tzimiskis.“ A kůň vyrazil po kamenité cestě vzhůru, kde byl někde na rozhraní mraků a mlžného oparu cíl mladíkovy cesty. Klášter na hoře Olympu, v němž císař Konstantinos VII. Porfyrogennes meditoval již několik dní.

Kůň stoupal pomalu a rozvážně k nedohlednému vrcholku posvátné hory. Joannis chvílemi zavíral oči, ukolébáván do snu, v němž se mu objevovaly nejasné obrazy, vystupující z mlhy. Bůh, který odděluje zemi od nebe, vodu od země a horní vzduch od spodního. Vymě-

řuje pásma, kde je horko a jinde zima, hněte zemi do rovin a pohoří a pokrývá ji trávou a stromy. Nad hlavou umísťuje otáčivou oblohu, zdobí ji hvězdami a na čtyřech světových stranách uvazuje větry, vodu zabydluje rybami, zemi zvířaty a nebe Sluncem, Měsícem a planetami. A úplně nakonec tvoří člověka a dává mu jediné privilegium. Jediný ze všech živočichů může člověk zvedat hlavu k nebi a pozorovat je...

Slunce zapadá a stíny se prodlužují. Padá soumrak. Konečně se před unaveným jezdce objevuje kamenná brána kláštera.

V té velebné mohutnosti hory Olymp připomíná klášter jen malé vlaštovčí hnízdo, které se přilepilo pod krov domu. Na dřevěných vratech visí zvon.

Joannis sesedne z koně a dovede zvíře pokojně až k bráně. Rozhoupané srdce zvonu protne klidnou krajinu podivuhodně ostře. Trvá však chvíli, než se vrata otevrou a vousatý mnich mu pokyne.

Ani se neptá, odkud mladý muž přichází.

„Jste očekáván,“ řekne s úklonou a ukáže do dlouhé chodby, osvětlené loučemi. Na konci probleskují plaménky ohně.

Mladý muž vykročí tím směrem, a jak se blíží ke klemuté místnosti, kde jediným světlým bodem je krb a v něm praskající dřevo, začíná rozeznávat i postavu, sedící v pohodlném dřevěném křesle. Muž si opírá hlavu a v mihotavém světle plápolajícího ohně obrací stránky nějaké knihy. Joannis dojde až k němu a poklekne.

Sedící muž ho zpozoroval až nyní, vztáhne k němu ruku, aby mu dal znamení.

„Vstaň, synu!“

Joannis zvedne překvapeně hlavu a upře pohled na císaře Konstantina. Takhle mu ještě nikdy neřekl, i když k němu měl blízko a nebylo pochyb, že ho má rád. Věděl, že jeho otec Michael, příbuzný slavného vojevůdce Joanna Kurkuy, si byl, dokud žil, s císařem velice blízký, dalo by se říci, že byli dokonce přátelé. A totéž platilo

i o Konstantinovu synu Romanovi. Ten byl sice mladší než Joannis, ale spojovalo je přátelství téměř jako dva bratry.

Joannis pohlédl do Konstantinovy tváře, v které se odráželo světlo i stíny z hořících dřev. Jak to myslíš?

Konstantin odložil knihu na huňatý koberec a lehce přivřenýma očima stále upřeně hleděl do tváře mladého muže.

„Takového syna jsem si vždycky přál!“

O čem to císař hovoří, má přece syna, mladého, krásného a statného! Konstantin jako by četl jeho myšlenky. Jen se trochu zachvěl a přitáhl k sobě pokrývku, do níž se v záchvatu zimnice celý schoval. Jen oči a ústa zůstaly vidět.

„Dovedu si představit, že bys byl po mé smrti nejlepším vládařem. Umíralo by se mi snadněji!“

„Ale vždyť ty neumíráš!“ tlumeně vykřikl Joannis.

Konstantin chvíli mlčel. Pak zvedl opět ze země knihu a rozložil ji na klíně.

„Romanos je milý a jistě půvabný, vím, že jste nerozluční přátelé, a vím, že ho vždy chráníš. Ale bohužel nezdědil po mně zálibu ve vědě ani v literatuře. Nejraději by trávil čas na lovu, ve hře s míčem... A to je mu už dvacet let... Dělá mi to starosti!“

„Bude mít ještě čas se mnoho naučit!“

Císař se opět zachvěl, jeden z mnichů, stojících uctivě v povzdálí, přistrčil do ohně několik polen. Konstantin zavrtěl hlavou.

„Mnoho času nezbyvá, milý Joannis. Jsem nemocen a cítím, že smrt se blíží. Jak rád bych předal svůj úděl někomu, kdo by dokázal naplnit filozofický odkaz našich předků, kdo by dokázal vládnout i bojovat, chránit zem. Hospodařit. Udržet to, co jsme po generace budovali... Pochybuji, že Romanos to dokáže! Jaká škoda, že nejsi právě ty mým starším synem!“

Mladý muž cítil, jak se mu krev žene do tváře, a byl rád, že v tom šeru to nikdo neuvidí. V hrdle mu nějak vyprahlo.

„Budu stát při něm jako vždycky!“ Hlavou mu proletěla vzpomínka, jak utěšoval přítele, když ho v deseti letech násilím na dálku oženili s Bertou, dcerou nějakého vévody z Provence! A jakou měli radost, když se před pěti lety dověděli, že dívka zemřela! Bůh nám odpusť!

Konstantin se zachvěl a hluboce povzdychl. Joannis mu podal svazek papírů.

„Donesl jsem listiny od Theodora Dekapolita,“ řekl nahlas, aby přerušil to tísnivé ticho. Císař natáhl ruku a prohlížel list po listu.

„Výborně. Chtěl bych, aby navždy existoval zákon, který by znemožňoval zcizovat statky méně prosperujícím, a aby byly stanoveny přísné tresty pro kupce, kteří by chtěli z momentální tísně těžit!“ Mluvil ztěžka a kdyisi zvučný hlas jako by se ztrácel někde uvnitř.

Joannis Tzimiskis se k nemocnému naklonil, aby lépe slyšel.

„Posaď se,“ zasípal Konstantin a ukázal do křesla vedle sebe, „a nalij mi trochu vína! Mám žízeň!“

Podal Konstantinovi pohár a nalil do něj víno. Císař se napil, ale jen dva doušky, pak zase číši odložil a pohlédl na mladého muže.

„Uchýlil jsem se do kláštera, protože se tu skrývá všechna moudrost, kterou lidstvo vytvořilo. A v téhle moudrosti je i naše budoucnost. Podívej, třeba Platon...,“ a rozevřel knihu, která mu ležela na klíně.

Dva mniši zažehli velké svíce, aby bylo lépe vidět. Od krbu žhnulo.

„Dobro a prospěch státu je na prvním místě. Jim se musí podřídit zájem jednotlivce. Jako duše má vládnout smyslům, tak má vládce, dokonalý filozof, vládnout jednotlivým stavům. To vyžaduje dělbu práce podle stanovených kategorií společnosti. Rozumu odpovídá stav vládnoucích, odvaze stav vojáků a smyslovým přáním stav řemeslníků. Proto mají vládcí dávat zákony, vojáci mají chránit stát proti nepříteli a řemeslníci a rolníci mají obstarávat hmotné potřeby. Vládcí tedy mají být moud-

ří, vojáci udatní a řemeslníci umírnění. Z těchto tří vlastností má vzniknout spravedlnost, spravedlivý stát, který zaručuje svým občanům vládu rozumu...“ Konstantin se odmlčel a zahleděl se do plamenů v krbu, zvedl ruce, jako by si je chtěl ohrát.

Joannis si ho netroufal přerušit.

„Divíš se, proč cituji Platona? Protože myslím, že mu nejlépe rozumíš. Jsi vzdělaný, odvážný a máš citlivou duši. Vím, že píšeš i verše... věřím, že budeš dbát na vše, co k spravedlivé vládě náleží, spoléhám na tebe!“

Vypadalo to, jako by se císař připravoval na smrt, jako by se loučil. Mladý muž si připadal zmateně, nejistě. Nevěděl, jak na to odpovědět.

„Aristoteles tvrdí, že ve všech lidech je pud ke společenství. Ale odtrhne-li se člověk od zákona a mravů, je nejhorší ze všech živočichů! Člověk dostává od přírody jako zbraně rozum a vůli, může je však použít k protichůdným účelům. Bez ctnosti je bytostí nejničemnější, nejdivočejší a nejbídnější...“

Joannis se posadil do křesla vedle císaře. I on měl Konstantina rád jako otce a vážil si ho. Obdivoval jeho rozhodnutí. Konečně se osmělil, aby odpověděl.

„Jistě. Ale Demokritos říkal, že kdo je rozumný, upírá svou naději na dosažitelné. Kdo je nerozumný, doufá vždy v nemožné! Platí přece, že kdo chce žít spokojeně, nesmí začít mnoho věcí najednou ani ve svém osobním životě a cokoli koná, nesmí nic podstupovat nad svoje síly a přirozené schopnosti. Měl by si dát pozor na to, i tehdy, dostane-li se mu štěstí, aby byl s to něčeho se vzdát a aby na sebe nebral více, než jeho síly stačí, neboť rovnováha je bezpečnější než převaha!“

Konstantin uchopil pohár a mlčky jej vyprázdnil.

„Rozumím ti, synu! A věřím ti! Problém je však v tom, že někdy nelze přesně říci, kolik sil má člověk ve skutečnosti. Sám nevím, kolik mi jich ještě zbývá. Obávám se, že jen málo. Ale jsem klidný, vím, že se na tebe můžu spolehnout, že budeš ze všech nejlépe dohlížet na

všechno, co bude třeba ještě vykonat, až to nebudu moci udělat já.“

„Ale to přece...“

Císař Konstantin zvedl ruku a Joannis zmlkl. Na stěně velkého refektáře se rozsvítily další svíce.

„Pojď, musíš se po dlouhé cestě osvěžit a posilnit. Večeře je připravena, pomoz mi,“ řekl císař a mladý muž mu podal ruku. Společně pak došli ke stolu, u kterého čekali mniši, dokud císař nezasedne, aby se pak i oni posadili k jídlu. Císař šel obtížně, opíral se vši vahou o mladého muže a při každém kroku zkřivil tvář bolestí.

„Slibuji, že budu plnit tvá přání, Konstantine Porfyrogenete,“ řekl mladý muž, „při památce svého otce se nikdy nezpronevěřím svému slibu!“

Konstantin s obtížemi dosedl za stůl, a když překonal bolest, obrátil se k Joannisovi a zdálo se, že se jeho tvář mihl úsměv.

„Spravedlnost je konat, co je potřeba. Nespravedlnost znamená nekonat nic a odkládat to... jak tvrdil Demokritos...“, a Konstantin pozvedl pohár s vínem.

Když pojedli, toho večera ještě dlouho seděli u hořícího krbu a zdálo se, jako by císař ožil. Mluvili o všem jako ještě nikdy předtím. Upřímně a otevřeně. O vládě, o vojně i o vzdělanosti.

Joannis mnohokrát užíval toho zvláštního privilegia a v císařově paláci v Konstantinopoli naslouchal dlouhé hodiny jeho myšlenkám a hodně o nich přemýšlel. Konstantin měl pravdu. Joannis Tzimiskis, byť připravovaný na kariéru válečníka, byl mnohem citlivější a vnímavější než císařův syn Romanos či Theodoros, Theofilos či dokonce Nikeforos Fokas. První dva byli na slovo vzatí úředníci, zákonodárci, na které bylo spolehnutí, Nikeforos byl zase tělem i duší voják, který neměl o nic jiného zájem. A tak císař, osamocený ve své touze po vědění a poznání, obklopený praktiky, vyhledával Joannise Tzimiskise a velmi si ho oblíbil.

„Jsi jen o málo starší než Romanos a přitom...“, císař se odmlčel a zaklonil hlavu. Skončil v půli věty a nastalo ticho, které se nikdo neodvážil porušit, aby snad nepřetrhl jeho nedořečenou myšlenku.

Joannis zatajil dech. Opět mu v hlavě proběhl podivný sen, s nímž se nedokázal vyrovnat.

„Jak víš, od jinošských let sbírám každou zmínku o naší historii, zapisuji vše, aby se to uchovalo pro příští generace. Byl bych šťasten, kdybys jednou v tom všem pokračoval. Kdybys našel opuštěné místo, kde by bylo možné postavit sídlo moudrosti, vědy a všeho krásného, co nám předkové předali. Jako tady...“

„Klášter? Měl by to být klášter?“

„Nevím, možná. Na nějakém nepřístupném místě, aby se ho nedotkly války, aby přetrval věky a v jeho knihovně aby bylo to nejdůležitější, třeba na ostrově někde v horách... co já vím...“

„Najdu takové místo!“

Konstantinos se usmál.

„Věřím ti a spoléhám na tebe, jsi ze všech mladých, které znám, nejrozhlednější. A mnohé znáš... Přečetl jsi mnoho knih...“

Císař si sám nalil do poháru víno a nabídl i mladému příteli.

„Aurea prima satas aetas que vindice nulo...“, a pokynul mu, jako by ho zkoušel.

„Sponte sua sine lege fidei rectumque colebat...“

Císař se spokojeně usmál. I Ovidius, i Vergilius patřili mezi jeho oblíbené autory.

„Vidíš, jsem hned klidnější, milý Joannisi... Ubývá mi života a rád bych odcházel z tohoto světa s pocitem, že jsem nic nezanedbal a že jsem stačil vyslovit vše, co je potřeba!“

„Ale cézare! Dokázal jsi za svůj život tolik!“

Konstantin zvedl ruku a Joannis zmlkl.

„Vím, co jsem dokázal. A také vím, co už nestačím. Nemusíš mi to vymlouvat, spíš mluvíme o tom, co bude dál!“

Mladý muž sklopil hlavu.

„Jsi jen o pár let starší než Romanos, a přece umíš zacházet nejen s mečem, ale i s perem a rozumem. Slib mi, že budeš dbát, aby říše rozkvétala, máš na ostatní velký vliv. Hlavně na Romana a Nikefora. I ty v sobě neseš génia svého strýce Joanna Kurkuy!“

Mladý muž vstal a zvedl pravou ruku. „Přisahám!“

Konstantin se lehce, ale především bolestně usmál a podal Joannisovi knihu, která ležela před ním na stole.

„Jsem unavený, půjdu spát. Ale ty můžeš dál bdít a v tom báječném klášterním klidu přemýšlet o všem, co je tu napsáno!“ S obtížemi se zvedl a s pomocí dvou mnichů se vydal do cely, kde už po několik dní a nocí přebýval. Joannis Tzimiskis osaměl. Vrátil se ke krbu, kde hořel oheň, a rozevřel knihu. Byl to Marcus Aurelius.

„...i kdybys měl být živ tři tisíce let a třebas desetkrát tolik, buď přesto pamětliv toho, že nikdo neztrácí jiný život než ten, který právě žije, a že jiný život nežije než ten, který ztrácí.“

Nebylo snadné soustředit se. Musel myslet na císaře Konstantina Porfýrogenneta.

Obdivoval ho. Vždyť skoro celý život žil ve stínu Romana Lakapena, který se zmocnil vlády, když byl Konstantin ještě malý chlapec, a kdyby Romanovi synové nebyli podlí a nepletichařili proti vlastnímu otci, byl by možná císařem některý z nich. Vlastního otce přepadli před patnácti lety v paláci, násilně ho vyvlekli na loď a dopravili na ostrov Prote, kde ho donutili vstoupit do kláštera. A možná i tady Joannise a Konstantina osud spojil. Lakapenovi synové odstranili i Joannisova strýce, vojevůdce Kurkuu...

Ale kdo čím zachází, tím schází. Moudrý Konstantinos dokázal využít situace, ostatně bylo mu již čtyřicet let a byl moudrý a rozvážný, nechal oba syny zatknout a deportovat na týž ostrov, aby následovali svého otce.

Ano, do čtyřiceti let žil Konstantin ve stínu mocného

uchvatitele a teprve pak se mohl ujmout vlády. Měl však díky tomu obdivuhodné znalosti. Po léta si nechával vyhledávat staré rukopisy a nebo je nechával opisovat, pořizoval si z nich výpisky. A sám se snažil zapisovat všechny informace, které pokládal za nutné. Sepsal sám několik příruček, týkajících se života na císařském dvoře, zajímal se o ostatní země, s nimiž byzantská říše sousedila.

„Je to dobrý císař...“, meditoval Joannis, „a je pravda, že se nikdy nemstil za příkoří, která musel dlouho trpět. Kéž by jeho nemoc pominula!“

Joannis hleděl do poskakujících jiskérek, které se vznášely nad hořícími poleny, a rozevřel opět knihu, která mu ležela na kolenou.

„Je čtvero poblouznění, před nimiž musíš svou duši ustavičně chránit, a jakmile je v duši objevíš, musíš je potírat tím, že si řekneš při prvním z nich: tato představa není nutná, při druhém: toto ruší lidské společenství, při třetím: tohle nemůžeš říci od srdce, neboť nemluvit od srdce pokládej za krajně zvrácené. Ke čtvrtému dojde, když se v tobě ozvou výčitky... Jak směšným cizincem je ve světě ten, kdo se diví kterékoliv události v životě!“

A Joannis cítil jakousi svírající hořkost. Možná to bylo úzkostí ze všeho budoucího.

V kamenné místnosti padal ze stěn chlad, ale od ohniště v krbu se šířilo příjemné teplo, obrovitá polena postupně prohořela a z jejich středu vylétávaly jiskérky jako erupce ze sopečného vulkánu. Připomínalo to něco z dávného dětství, ale nebyla to nijak konkrétní vzpomínka, spíš jenom takové snové útržky, jaké člověk mívá na některé situace a epizody v tom úplném počátku života. Klášter se dávno ponořil do nočního klidu.

„Ano, panuje tu nádherná harmonie těla i ducha,“ uvědomil si Joannis, „která člověku pomáhá soustředit se. Uvědomovat si, na co jindy nemá čas. Odlišit podstatné od vedlejšího a zhodnotit skutečné kvality. To nedůležité odhodit, zapomenout...“

Když zavřel oči, ta vzácná vyrovnanost a uklidnění se ještě prohloubily. Přenesl se na statek nedaleko Larissy do Thessalie, odkud měl ty nejstarší vzpomínky. Jak to bylo snadné! Na velickém statku, který patřil i s polnostmi jejich rodině, vyrůstal především s matkou a sourozenci. Otec se tam objevoval jen zřídka, byl to válečník jako většina mužů a často někde válčil po boku strýce Joanna Kurkuy, vrchního velitele byzantských vojsk. Říkali, že část rodiny přišla kdysi dávno z Arménie, a právě na severovýchodní hranici se tehdy bojovalo nejčastěji.

Když otec a strýc konečně přijeli na krátkou návštěvu a odpočinout si, slýchal jejich vyprávění o tom, jak poráželi nepřítel a válčili s emírem Saif-ad-Daulahem, také skvělým bojovníkem. Jenže tady se projevila výjimečná diplomacie Tzimiskise staršího, který využil své dávné arménské předky a zajistil si na Kavkaze a v jeho blízkosti četné spojence nejen v Arménii, ale i v Gruzii a na dalších územích. Dokonce získal jako spojence i bagdádského kalifa!

Zvláštní věc: jako by najednou všechny ty útržky různých vyprávění vystupovaly na povrch a obklopovaly Joannise plasticky, slyšel nepochybně i kadenci a sílu otcova a strýcova hlasu.

„Byli jsme daleko, když kyjevský velkokníže Igor přitáhl před Konstantinopol, bylo nutné se co nejrychleji s částí vojska vrátit a pomoci obléhanému městu!“

Jako by i teď slyšel jasně ostrý a rozhodný hlas strýce Kurkuy.

„Se skrovnými silami se nám však podařilo odrazit útok na souši a porazit je, stejně jako zničit ohněm jejich loďstvo... Ale i zbytky totálně poraženého Igorova vojska stačily vyplnit pobřežní oblasti v Bithýnii.“

Na tuhle dobu si Joannis pamatoval už velice dobře. Žili v paláci v Konstantinopoli, v těsném sousedství sídlila císaře. Přestěhovali se tam kvůli větší bezpečnosti, Thessalie byla totiž stále častěji napadána sousedními

slovanskými kmeny včetně Bulharů a otec i strýc usoudili, že ve velkém a mohutnými hradbami chráněném městě bude jeho rodina lépe zabezpečena než na širokém prostranství kolem Larissy.

Možná některé vzpomínky z té nejstarší doby splývají. Jak jednou seděl na kamenech u moře a sledoval vlny, které dorážely na skaliska, tříštily se v jemných kapkách a přes ně se slunce měnilo v duhu. Když sledoval nedohlednou hladinu moře, které se na obzoru dotýkalo nebe. Když poprvé stál pod horou Olymp a slýchal od své matky vyprávět neuvěřitelné příběhy olympských bohů...

Daleko přesněji si vzpomíná na ty pozdější roky v Konstantinopoli. Na přátelství, které ho poutalo se synem odstrčeného Konstantina Porfyrogenneta, Romanem. Byl sice starší než on, ale rozuměli si opravdu výborně. A když se vracel Joannisův strýc a otec z východních tažení, sedal i Romanos s nimi a poslouchal pozorně všechno to válečnické líčení. Měl jedinou velkou touhu: odjet s nimi jako voják a prožívat to všechno osobně. Pochopitelně i Joannis Tzimiskis chtěl naplnit svůj osud stejně jako jeho otec a strýc; který z chlapců by tehdy nechtěl být skvělým a obávaným válečníkem! Na rozdíl od přítele Romana měl ještě jeden zájem a jednu vášeň. Četl a pokoušel se psát. Některé opsané knihy mu půjčoval ostatně Romanův otec, císař Konstantin. Navzdory Joannisovu mládí s ním často a rád hovořil o tom, co oba četli, zajímal ho jeho názor a i tehdy, když se Konstantin stal konečně císařem a ujal se vlády, nacházel chvíle, aby Joannise pozval a mluvil s ním o moudrosti dávných věků, aby mu půjčoval knihy, které získal do své knihovny. Jako i dnes.

Romana, vlastního císařova syna, čtení nebavilo, a to Konstantina nepokrytě trápilo, přál by si, aby byl jeho potomek a budoucí císař vzdělaný a naplnil svůj život i něčím jiným než sportem a bojem...

Romanos naopak vždy visel na rtech Joannu Kurkuovi. A zejména, když se vrátil z výpravy do Edessy, měs-

ta, které měli křesťané ve veliké úctě a bylo to i jedno z nejposvátnějších poutních míst. Po delším obléhání nakonec Edessu bez boje byzantská vojska obsadila. Mělo to obrovský význam!

Byzantský císařský dvůr tak získal mandylion, což byl podle legendy opravdu věrný a přitom lidskou rukou nestvořený obraz Ježíše Krista. Podle pověsti sám Kristus tento svůj portrét poslal nadpřirozeným způsobem edesskému králi Abgarovi. Joannis si moc dobře vzpomínal, s jakou slávou byl před patnácti lety tento obraz přivezen do Konstantinopole. Stal se tak symbolem vítězství křesťanské víry nad islámem! A půl roku nato se stal Konstantin konečně byzantským císařem...

Ten zvláštní klid kláštera, ponořeného do noci, podporoval řetězení vzpomínek, provokoval. Joannisovi se nechťelo spát. Možná se i trochu bál, aby se neopakoval sen, který ho tak vyděsil. Pomalu vstal, prošel kolem velkého stolu, nalil si do poháru víno a vyšel ven. Byla opravdu hvězdnatá noc a měsíční úplňk osvětloval zvláštním odstínem vrchol posvátné hory Olymp.

Někde tam na nedohledném vrcholu sedí řečtí bohové a mocný Zeus ovládající blesk, kterým udržuje hádavou a zpupnou rodinu, neustále se haštející kvůli hloupostem, v oddané poslušnosti. Così Joannise lákalo, aby vystoupil až na vrchol a alespoň okem na vše pohlédl.

Ale chlad pronikal až do nitra a roztrásal ho. I pohár v jeho ruce se chvěl, že se nemohl ani napít. Vrátil se pokorně zpět ke krbu, aby se zahřál, a rozevřel opět knihu. „Kdo chce žít spokojeně, nesmí začít mnoho věcí najednou,“ psal tu Demokritos, „ani ve svém osobním životě, ani veřejném a cokoli koná, nesmí nic podstupovat nad svoje síly a přirozené schopnosti, a dostane-li se mu štěstí, měl by být schopen se něčeho vzdát, aby nebral víc, než na co síly stačí...“

Joannis zvedl oči od textu, který jen tak slabikoval ve sporém světle.